

3-6 Yaş Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Duygusal İstismar Potansiyellerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

Mehmet Kanak²

Serpil Pekdoğan³

Type/Tür:

Research/Araştırma

Received/Geliş Tarihi: July 19/
19 Temmuz 2019

Accepted/Kabul Tarihi:

September 30/30 Eylül 2020

Page numbers/Sayfa No: 1029-
1046

Corresponding

Author/İletişimden Sorumlu

Yazar:

mehmetkanak58@gmail.com

This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication. / Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate yazılımı ile taranmıştır.

Copyright © 2017 by

Cumhuriyet University, Faculty
of Education. All rights reserved.

Öz

Bu çalışmanın amacı, 3-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma çalışma grubu 3-6 yaş aralığında çocuğa sahip ve çocuğu resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 464 ebeveyninden oluşmaktadır. Katılımcıların duygusal istismar potansiyellerini ölçmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen “3-6 Yaş Çocuğa Sahip Ebeveynlere Yönelik Duygusal İstismar Potansiyeli Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Annelerin babalara göre çocuklarına daha fazla duygusal istismarda buldukları, üniversite mezunu ebeveynlerin duygusal istismara neden olan davranışları daha fazla sergilerken, lisansüstü mezunu ebeveynlerin ise önleyici davranışları daha fazla sergiledikleri yönünde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ebeveynlerin yaşları arttıkça duygusal istismarı önleme potansiyellerinin arttığı, çocuk sayısı bakımından ise tek çocuklu ebeveynlerin duygusal istismarı önleme ve duygusal istismara neden olma boyutunda anlamlı farklılık oluşturdukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, çocuk, duygusal istismar, ihmal, okul öncesi.

Suggested APA Citation /Önerilen APA Atıf Biçimi:

Kanak, M., & Pekdoğan, S. (2020). 3-6 Yaş çocuğa sahip ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 9(4), 1029-1046. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.594156>

¹ Bu araştırma Hitit Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri birimi tarafından desteklenen SYO019001.17.001 projeden üretilmiştir.

² Doç. Dr, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas/Türkiye
Assoc.Prof., Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Education, Sivas/Turkey
e-mail: mehmetkanak58@gmail.com ORCID ID: orcid.org/0000-0003-3583-5545

³ Doç.Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya/Türkiye
Assoc. Prof., İnönü University, Faculty of Education, Malatya/Turkey
e-mail: serpilpekdogan.sp@gmail.com ORCID ID: orcid.org/0000-0002-8442-354X

Examination of the Parents' Emotional Abuse Potentials Having 3-6-Year-Old Children in terms of Some Variables

Abstract

The purpose of this study is, to examine the parents' emotional abuse potentials having 3-6-year-old children in terms of some variables. A study group of the examination involves 464 parents who have children between 3-6 age, and whose children continue having education in formal pre-school institutions. For the purpose of measuring the emotional abuse potentials of the parents who attended the study, "Parents' Emotional Abuse Potentials Having 3-6-Year-Old Children Scale" was used that was developed by the researchers. In the analysis of the data, Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests were used among non-parametric tests. As a result of our study, it was detected that mothers abuse kids emotionally more than the fathers, and some significant differences that bachelors show behaviours causing emotional abuse more, while postgraduates show more preventer behaviours. It was seen that the older parents get, the more their potentials of avoiding emotional abuse increase, in point of the number of children, it was found that parents with one child create some significant differences in terms of preventing the emotional abuse and causing the emotional abuse.

Keywords: Parents, child, emotional abuse, neglect, pre-school.

Giriş

Çocuk ihmali ve istismarı son yıllarda sıklıkla ele alınan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya sağlık örgütünün tanımına göre; çocuk sağlığını, çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum veya devlet tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan hareket ve davranışlara çocuk istismarı denilmektedir (WHO, 1985). Genel anlamda incelendiğinde ise, 6 yaşından büyük bireylerin çocuğun ruhsal ve bedensel bütünlüğüne zarar veren davranışların tamamı istismar olarak adlandırılmaktadır. İhmal ise çocuğun bakım, beslenme, korunma, eğitim, sağlık, oyun, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmaması olarak tanımlanabilir. İhmal ve istismar arasında en önemli fark ise istismar çocuğa karşı yapılmaması gerekenleri yapma, ihmali ise çocuğa karşı yapılması gerekenleri yapmama davranışı olarak belirtilebilir (Finkelhor ve Korbin, 1988; Polat, 2007).

Çocuk ihmali ve istismarı çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi üzerinde olumsuz etkileri olan fiziksel, cinsel ve duygusal ihmali ve istismar şeklinde sınıflandırılmaktadır. Belirtilen istismar türleri birbiri ile ilişkilidir. Fiziksel istismar; çocuğun bedenine fiziksel güç kullanarak, kasıtlı olarak zarar veren darp (vurma, çarpma, dövme, ısırma, fırlatma), yaralama, sigara söndürme, sıcak suyla haşlama gibi kaza dışı yaralanmaları içermektedir (WHO, 2006). Darp izleri, yanıklar, kesici ve delici alet yaralanmaları fiziksel istismarın hemen teşhis edilmesini sağlamaktadır. Taner ve Bahar (2004), fiziksel istismar sonucunda belirtilen bu etkiler dışında, çeşitli sakatlıklar, iç organ yaralanmaları, havale, felç, zekâ özürlü gibi durumlarında olabileceğini belirtmektedirler. Çocuklukta cinsel istismar, tanı veya bir bozukluk değil, karmaşık bir yaşam deneyimidir. Cinsel ilişki girişimleri, sözlü-genital temas, cinsel organların sergilenmesi veya çocukların yetişkinlerin cinsel aktivitelerine veya pornografisine maruz bırakılmaları ve fahişelik veya pornografi için kullanılmaları bunlara dâhildir (Putnam, 2003). Firestone (1993), fiziksel ve cinsel istismardan daha çok duygusal istismarın bireylere zarar verdiğini belirtmektedir. Özellikle çocukların kişilik ve kimlik gelişimi üzerinde etkili olmakta, psikolojik gelişimini etkilemekte,

savunucu bir kimlik oluşturarak saldırgan davranışlar oluşturmaya neden olmaktadır.

Duygusal istismar, istismar türleri içerisinde en yaygın olanıdır (Glaser, 2002). Duygusal istismar çocuk ya da ergenin, duygusal ya da ruhsal gelişimini tehlikeye atacak derecede alay, küçük düşürücü, tehdit içeren kötü muameleleri içermektedir (Siyez, 2003; Zoroğlu vd., 2001). Duygusal ihmal ise çocuğun en temel ihtiyaçlarından olan sevginin, ilgi ve değer gösterilmemesi olarak da tanımlanmaktadır (Eija, Mika, Aune ve Leila, 2002). Duygusal istismar tek başına var olduğu gibi, fiziksel ve cinsel istismarla beraberde olabilmektedir. Fiziksel ve cinsel istismarın hasarları ortadan kalksa bile, duygusal istismar devam edebilir (Daniel, Taylor ve Scott, 2010). Duygusal istismarın kapsamı ve sınırlarının tanımlanması oldukça zordur. Aşırı koruyucu anne baba tutumları, kız çocuklarının eğitim yaşamlarının engellenmesi, çocuğa özgürlük ve sorumluluk tanımayan ebeveynler günlük yaşam içerisinde yer alan fakat fark edilmeyen duygusal istismar davranışlarını oluşturmaktadır (Köknel, 2001). Duygusal istismar çocukluk çağında birçok farklı tavır ve davranışı içeren ciddi ve sık görülen bir istismar türüdür (Campbell ve Hibbard, 2014). Duygusal istismara maruz kalan çocuklarda birçok fiziksel duygusal, davranışsal ve sosyal gelişim sorunları görülmektedir. Kendine güvende azalma, dışavurum ve içe atım sorunları, sosyal ilişkilerde problem, yalan söyleme, stres artışı, düşük akademik başarı, intihar düşüncesi ve çocukluk dönemi mastürbasyonu gibi birçok problem görülebildiği gibi, olumsuz uyaranlar çocuğun beyninde hasara neden olmaktadır (Higgins ve McCabe, 2000; Horwath, 2007; Perry, 2002). Yapılan araştırmalar incelendiğinde de çocukluk döneminde duygusal istismara maruz kalan ebeveynlerin, ebeveynlik döneminde depresyon, anksiyete, yeme bozuklukları, sosyal ilişkilerde sorunlar yaşadıkları ve bu sorunlarını çocuklarıyla olan duygusal ilişkilerine de yansıttıkları görülmüştür (Buser ve Hackney, 2012; Peterson ve Park, 2006; Polansky, Gaudin ve Ammons, 1985; Rose ve Abramson, 1992; Wright, Crawford ve Del Castillo, 2009). Duygusal istismara neden olan faktörler ele alındığında, anne-babaların çocukken istismar ve ihmale maruz kalmaları, adölesan dönemde anne-baba olmaları, sosyo ekonomik nedenler, anne-babaların psikolojik sorunlarının olması, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi nedenler sıralanabilir.

Çocukların yaşı ne kadar küçükse istismara uğrama olasılıkları o derecede artmaktadır. İstismar vakaları incelendiğinde vakaların üçte biri altı ayın altındaki, üçte biri altı ay üç yaş arasında, üçte biri üç yaşından büyük çocuklardan oluşmaktadır (Rimsza vd., 2002; Tercier, 2008). Çocukların istismara uğrama olasılığı 12 yaşından sonra ise azalmaktadır (Jain, 1999). Dünya sağlık örgütü raporlarına göre çocuklar %5 ve %50 oranları arasında istismara uğramaktadır. İstismar türlerine göre oranlar incelendiğinde ise çocukların %22,9'u fiziksel istismar, %9,6'sı cinsel istismar, %29,1'i ise duygusal istismara maruz kalmaktadır. Rakamsal olarak incelendiğinde ise dünyadaki çocukların 18 milyonu cinsel istismar, 44 milyonu fiziksel istismar ve 55 milyonu ise duygusal istismara maruz kalmaktadır (Meinck vd., 2016). Trickkett (2009), herhangi bir istismar türüne uğramış 303 çocuğu değerlendirdikleri çalışmada çocukların yarısının birden çok duygusal istismar tipine maruz kaldıklarını saptamışlardır. Çalışmacılar çocukların daha önceki değerlendirmede sadece %9'unun duygusal istismar tanısını aldıklarını belirtmişlerdir (Claussen vd., 1991). Türkiye'de UNICEF iş birliği ile yapılan "Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet

Araştırması” çalışmasında Mayıs-Ağustos 2008 tarihleri arasında 61 ilde, toplam 1328 hanede 7-18 yaş arasındaki 1886 çocukla (%54 erkek, %46 kız) görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında duygusal istismar sıklığı %49, fiziksel istismar %56, cinsel istismar %9 olarak saptanmıştır (UNICEF, 2010). Türkiye’de duygusal istismar sıklığı ile ilgili çalışmalarda %78 gibi çok yüksek rakamlar bildirilmiştir. Türkiye’de bir Çocuk Koruma Birimine dört yıl içinde başvuran 215 olguda, %21.4’ünde duygusal istismara rastlanmıştır (Örsel vd., 2011). Fakat duygusal istismarın saptanmasında, kaç çocuğa sahip ebeveynlerin duygusal istismar yaptığına yönelik kesin bilgiler bulunmamaktadır. Bu durumun ebeveynlerin koruyucu tutumundan ya da çocuğu nasıl disipline edeceğini bilmemesinden kaynaklanmış olabilir. Duygusal istismarın sosyal ve kültürel yapı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kültürel yapı tanı ve tanımlamadaki zorlukta da kendini göstermektedir (Glaser, 2002).

Duygusal istismar oranının dünya genelinde bu kadar yaygın olması, günümüzde bu konuda araştırmalar yapılmasını gerekli kılmaktadır. Duygusal istismarla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde ilköğretim ve lise öğrencilerinin duygusal istismar düzeyleri, benzer örneklem gruplarında duygusal istismarın psikolojik sorunlar üzerindeki etkisi, yetişkinlerde çocukluk dönemindeki duygusal istismarın belirtilerinin (Coker v.d. 2000; Kacker, Varaden ve Kumer, 2007; Maciejewski ve Mazure 2006; Srinivasan ve Raman, 1987; Taşdelen, 1995) ele alındığı görülmekte, okul öncesi eğitime devam eden 3-6 yaş aralığında çocuğa sahip ebeveynlerin duygusal istismar potansiyelini ele alan çalışmaların literatürde yer almadığı görülmektedir. Dünya genelinde duygusal istismarın varlığı ve yıkıcı etkileri göz önüne alındığında, bu çalışmanın önleyici rehberlik hizmetleri, farkındalık oluşturma ve alan yazınına yeni bir katkı sağlaması amacıyla yapılması önem arz etmektedir. Ebeveynler, istismarı tanımdan, kimi zaman farketmeden hatta istemeyerek istismarcı pozisyonuna düşebilmektedir. İstismar potansiyeli kavramı kişilerin yanlış inançlarını da görmelerine yardımcı olabilecektir. Gerek yurt içi gerek yurt dışı çalışmalarda ebeveynin istismara dönük potansiyelini ölçmek adına genellikle Milner (1976) tarafından geliştirilen Çocuk İstismarı Potansiyeli Envanteri (ÇİPE) kullanılmakta; bu ölçek ise ağırlıklı olarak fiziksel istismara dönük potansiyeli belirlemektedir. Ölçme aracı, duygusal istismara yönelik potansiyeli ölçmek adına geliştirilmiş spesifik bir ölçme aracı olması yönüyle de önem arz etmektedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Ebeveynlerin duygusal istismar potansiyelleri ebeveyn türüne göre farklılaşmakta mıdır?
2. Ebeveynlerin duygusal istismar potansiyelleri eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Ebeveynlerin duygusal istismar potansiyelleri yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Ebeveynlerin duygusal istismar potansiyelleri sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
5. Ebeveynlerin duygusal istismar potansiyelleri çocukların okul öncesi eğitime devam sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu çalışma 3-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerini, bazı değişkenler açısından incelemeyi amaçladığından, çalışmada betimsel tarama modelinde ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri iki veya daha çok değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ya da derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 2000; Karasar, 2006).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 3-6 yaş çocuğa sahip ve çocukları okul öncesi eğitime devam eden 464 ebeveyn oluşturmaktadır. Ebeveynlerin farklı eğitim düzeylerine sahip olması dikkate alınarak, örneklem seçimine amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde örneklemin problemle ilgili olarak kendi içerisinde benzeşik farklı durumlardan oluşması yer almaktadır (Büyüköztürk vd., 2011). Ebeveynlere ilişkin demografik özellikler Tablo 1.de sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışmaya Katılan Ebeveynlere İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler	Alt Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Anne	257	55,4
	Baba	207	44,6
Yaş	20-30	115	24,8
	30-40	287	61,9
	40-50	57	12,3
	50-60	5	1,1
Eğitim Durumu	İlköğretim	111	23,9
	Lise	134	28,9
	Üniversite	197	42,5
	Lisansüstü	22	4,7
Çocuk Sayısı	Tek çocuk	139	30,0
	İki çocuk	243	52,4
	Üç ve üstü	82	17,7
Çocuk Cinsiyeti	Kız	143	30,8
	Erkek	134	28,9
	Kız-Erkek	187	40,3
Okul Öncesi Eğitim Alma	1 Yıl	244	52,6
	2 Yıl	152	32,8
	3 Yıl	68	14,7

Tablo 1. İncelendiğinde çalışmaya katılan ebeveynlerden 257'si (%55,4) anne, 207'si (%44,6) babalardan oluşmaktadır. Yaş açısından incelendiğinde ebeveynlerin 115'i (24,8) 20-30, 287'si (%61,9) 30-40, 57'si (%12,3) 40-50 ve 5'i (%1,1) 50-60 yaş aralığındadır. Ebeveynlerin eğitim durumları incelendiğinde 111'i (23,9) ilköğretim, 134'ü (28,9) lise, 197'si (42,5) üniversite ve 22'sinin (4,7) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Çocuk sayısı incelendiğinde tek çocuk sahibi olan ebeveynlerin 139 (%30,0), iki çocuk sahibi olan ebeveynlerin 243 (%52,4) ve üç ve üstü çocuk sahibi olan ebeveynlerin 82 (%17,7) kişi olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin 143'ü (%30,8) kız çocuğu, 134'ü (28,9) erkek çocuğu ve 187'sinin ise (%40,3) hem kız hem erkek çocuğuna sahip oldukları görülmektedir. Çocukların okul öncesi eğitim

alma durumları incelendiğinde ise 244 çocuk (%52,6) 1 yıl, 152 çocuk (%32,8) 2 yıl okul öncesi eğitim alırken, 68 çocuk (%14,7) 3 yıl okul öncesi eğitim almışlardır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen olarak kişisel bilgi formu ve "3-6 Yaş Çocuğa Sahip Ebeveynlere Yönelik Duygusal İstismar Potansiyeli Ölçeği" kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu: Kişisel bilgi formunda ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, sahip olunan çocuk sayısı, sahip oluna çocukların cinsiyeti ve çocukların okul öncesi eğitim alma yılına ilişkin bilgileri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

3-6 Yaş çocuğa sahip ebeveynlere yönelik duygusal istismar potansiyeli ölçeği (DİPÖ): Pekdoğan ve Kanak (2019) tarafından geliştirilen DİPÖ 3-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Likert tipi olan ölçme aracı, nedensel ve önleyici olarak iki alt boyutlu ve 50 maddeden oluşmuştur. Nedensel alt boyutu, ebeveynlerin çocuklarına yönelik duygusal istismara neden olan davranışlarını ölçmektedir. AFA sonuçları incelendiğinde, 1. Alt ölçek 29 maddeden oluşmakta ve toplam varyansın %31,8'ini açıklamaktadır. 1. Alt ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri ,83 ile ,54 arasında değişmektedir. 2. Alt ölçek ise 21 maddeden oluşmakta ve toplam varyansın %28'ini açıklamaktadır. Faktör yükleri ,83 ile ,57 arasında değişmektedir. DİPÖ ölçeği, iki faktörlü bir yapıdan oluşmaktadır. 1. Faktör, duygusal istismarı potansiyelini destekleyici davranışlar, 2. Faktör ise duygusal istismar potansiyelini önleyici davranışlar alt boyutu olarak isimlendirilmiştir. AFA sonucu elde edilen yapının doğruluğunu test etmek amacıyla DFA yapılmıştır. DFA sonuçları incelendiğinde X^2/sd değerinin 2,18 ile kabul edilebilir derecede uyum düzeyine sahip olduğu; CFI değerinin ,99 NFI değerinin ,97 NNFI değerinin, 99 ve RMSEA değerinin ,05 ile mükemmel derecede uyum düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Ölçme aracının nedensel alt boyutunda 29 madde yer almaktadır. Bu boyuttan elde edilecek, en düşük puan 29, en yüksek puan ise 145'tir. Nedensel alt boyutunda ters puanlanan madde yer almamaktadır. Yüksek puan ebeveynlerin, çocuklarına yönelik duygusal istismar potansiyellerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçme aracının önleyici alt boyutu ise, ebeveynlerin çocuklarına yönelik duygusal istismarı önleyici maddeleri içermektedir. Önleyici alt boyutunda 21 madde yer almaktadır. Maddelerin tamamı ters puanlanmaktadır. Bu boyuttan elde edilebilecek en düşük puan 21, en yüksek puan 105'tir. Yüksek puan ebeveynlerin çocuklarına yönelik duygusal istismarı önleme davranışlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayıları incelendiğinde ise, nedensellik ve önleyici alt boyutlarının cronbach alfa güvenilirlik katsayıları ,96 olarak, ölçeğin tamamının güvenilirlik katsayısı ise ,97 olarak hesaplanmıştır. (Pekdoğan ve Kanak, 2019).

Verilerin Analizi

Ölçme araçları uygulanmadan önce, uygulamaların yapılabilmesi için gerekli izinler alındıktan sonra, anaokullarına devam eden 3-6 yaş grubundaki çocuklara sahip ebeveynlere sınıf öğretmenleri aracılığıyla ölçme araçları ulaştırılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programına işlendikten sonra analizler yapılmıştır. Öncelikle elde edilen

verilere normallik testi yapılmış ve verilerin dağılımı incelenmiştir. Veriler normal dağılım göstermediği için ($p < ,05$), parametrik olmayan testlerde ikili grupların karşılaştırılmasında kullanılan Mann-Whitney U testi ile birlikte normal dağılımlarda tek yönlü varyans analizine karşılık gelen ve ikiden fazla gruplu karşılaştırmalarda kullanılan Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2013). Çalışmadan elde edilen bulgular iki tür ($,001$ ve $,05$) anlamlılık düzeyi dikkate alınarak değerlendirilmiştir

Bulgular

Bulgular kısmında 3-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinin ebeveyn türü (anne-baba), ebeveynlerin eğitim durumu, ebeveynlerin yaşı, ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşmasına ilişkin yapılan analiz sonuçları tablolaraştırılarak sunulmuştur.

Tablo 2

Ebeveynlerin Duygusal İstismar Potansiyeli Puanlarının Ebeveyn Türüne Göre Farklılığını Gösteren Mann Whitney U testi Sonuçları

Boyut	Ebeveyn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U Testi	
					U	p
Nedensel	Anne	257	261,88	67303,00	19049,00	,000
	Baba	207	196,02	40577,00		
Önleyici	Anne	257	237,31	60989,00	25363,00	,389
	Baba	207	226,53	46891,00		
Toplam	Anne	257	253,73	65209,00	21143,00	,000
	Baba	207	206,14	42671,00		

Tablo 2 incelendiğinde, anne babaların, çocuklarına yönelik duygusal istismar potansiyelinin nedensel boyutunda ($x=261,88$; $U=19049,00$; $p < ,001$) ve ölçeğin toplamında ($X=253,73$; $U=65209,00$; $p < ,001$) annelerin lehine anlamlı fark saptanmıştır. Duygusal istismar potansiyeli önleyici alt boyutunda ise ($X=237,31$; $U=25363,00$; $p > ,05$) annelerin ortalama puanlarının daha yüksek çıkmasına rağmen, anlamlı fark görülmemiştir.

Tablo 3

Ebeveynlerin Duygusal İstismar Potansiyeli Puanlarının Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Farklılığını Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Boyut	Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	p
Nedensel	İlköğretim	111	194,20	3	14,85	,002
	Lise	134	235,60			
	Üniversite	197	254,25			
	Lisansüstü	22	212,09			
Önleyici	İlköğretim	111	208,36	3	12,68	,005
	Lise	134	217,85			
	Üniversite	197	249,42			
	Lisansüstü	22	291,98			
Toplam	İlköğretim	111	200,12	3	15,24	,002
	Lise	134	219,56			
	Üniversite	197	255,17			
	Lisansüstü	22	271,68			

Yapılan analiz sonucu incelendiğinde, ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinin nedensel alt boyutunda, üniversite mezunu ebeveynlerin [$X^2(sd=3, n=197)=14,85, X= 254,25, p<,05]$] en yüksek duygusal istismar potansiyeline sahip olduğu, bunu sırasıyla lise [$X^2(sd=3, n=134)=14,85, X=235,50 p<,05]$], lisansüstü [$X^2(sd=3, n=22)=14,85, X=212,09 p<,05]$] ve ilköğretim [$X^2(sd=3, n=111)=14,85, X=194,20 p<,05]$] mezunu ebeveynlerin izlediği görülmektedir. Önleyici alt boyutunda ise lisansüstü mezunu ebeveynlerin [$X^2(sd=3, n=22)=12,68, X= 291,98, p<,05]$] en yüksek duygusal istismarı önleme potansiyeline sahip olduğu, bunu sırasıyla üniversite [$X^2(sd=3, n=197)=12,68, X=249,42 p<,05]$], lise [$X^2(sd=3, n=134)=12,69, X=217,85 p<,05]$] ve ilköğretim [$X^2(sd=3, n=111)=12,69, X=208,26, p<,05]$] mezunu ebeveynlerin izlediği görülmektedir. Duygusal istismar potansiyelinin her iki alt boyutu ile ebeveynlerin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tablo 4

Ebeveynlerin Duygusal İstismar Potansiyeli Puanlarının Ebeveynlerin Yaşlarına Göre Farklılığını Gösteren Kruskal Wallis testi Sonuçları

Boyut	Yaş	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	p
Nedensel	20-30 Yaş	115	238,72	3	,549	,908
	30-40 Yaş	287	228,93			
	40-50 Yaş	57	238,02			
	50-60 Yaş	5	231,50			
Önleyici	20-30 Yaş	115	260,87	3	7,836	,050
	30-40 Yaş	287	221,43			
	40-50 Yaş	57	226,88			
	50-60 Yaş	5	279,80			
Toplam	20-30 Yaş	115	264,22	3	10,004	,019
	30-40 Yaş	287	219,33			
	40-50 Yaş	57	230,19			
	50-60 Yaş	5	285,40			

Tablo 4 incelendiğinde, ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinin nedensel alt boyutunda, yaş değişkenine göre anlamlı fark oluşmadığı görülmüştür. Önleyici alt boyutunda ebeveynlerin yaşları açısından anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p<,05$). 50-60 yaş aralığındaki ebeveynlerin [$X^2(sd=3, n=5)=7,83, X= 279,80, p<,05]$] en yüksek duygusal istismarı önleme potansiyeline sahip olduğu, bunu sırasıyla 20-30 yaş [$X^2(sd=3, n=115)=7,83, X=60,87 p<,05]$], 40-50 yaş [$X^2(sd=3, n=58)=7,83, X=226,88 p<,05]$] ve 30-40 yaş [$X^2(sd=3, n=287)=7,83, X=221,43, p<,05]$] aralığındaki ebeveynlerin izlediği görülmektedir.

Ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre duygusal istismar potansiyelleri incelendiğinde, nedensel alt boyutunda 1 çocuğa sahip olan ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinin yüksek olduğu [$X^2(sd=2, n=139)=21,07, X= 275,76, p<,001]$], bunu sırasıyla 2 çocuğa sahip olan ebeveynlerin [$X^2(sd=2, n=243)= 21,07, X= 216,64, p<,001]$] ve 3 ve üstü çocuğa sahip olan ebeveynlerin [$X^2(sd=2, n=82)= 21,07, X= 206,16, p<,001]$] takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal istismar potansiyelinin önleyici alt boyutunda ise 1 çocuğa sahip olan ebeveynleri önleyici potansiyellerinin en fazla olduğu [$X^2(sd=2, n=139)=$

15,56, $X = 265,24$, $p < ,001$], daha sonra sırasıyla 3 ve üstü çocuğa sahip ebeveynlerin [$X^2(sd=3, n=82) = 15,56$, $X = 243,15$, $p < ,001$] ve 2 çocuğa sahip ebeveynlerin [$X^2(sd=2, n=243) = 15,56$, $X = 210,18$, $p < ,001$] izlediği belirlenmiştir

Tablo 5

Ebeveynlerin Duygusal İstismar Potansiyeli Puanlarının Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılığını Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Boyut	Yaş	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	p
Nedensel	1	139	275,76	2	21,07	,000
	2	243	216,64			
	3 ve üstü	82	206,16			
Önleyici	1	139	265,24	2	15,56	,000
	2	243	210,18			
	3 ve üstü	82	243,15			
Toplam	1	139	274,99	2	21,52	,000
	2	243	208,88			
	3 ve üstü	82	230,47			

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, annelerin duygusal istismar potansiyelinin nedensel alt boyutunda ve duygusal istismar ölçeğinin tamamında anlamlı fark oluşturdukları saptanmıştır. Bu durum annelerin çalışma hayatındaki yoğunluktan dolayı kendilerini yetersiz hissetmeleri, ev ve iş yoğunluğunun bir arada olması, babaların annelere günlük yaşamdaki işlerde yeterince destek olmaması ve annelerin çocukken bu tür duygusal istismara maruz kalmalarından kaynaklanmış olabilir. Annelerin ebeveynliğe yönelik becerilerinin düşük olması, ebeveynliğe hazır olmamak, depresyon, yeterli ebeveynlik bilgisine sahip olursa bile diğer problemlerle uğraşıp ebeveynlik rolünü bırakmak duygusal istismara neden olmaktadır (Shumba, 2002). Güler ve arkadaşları (2002) tarafından yapılan çalışmada, çocukların %93'nün anneleri tarafından duygusal istismara maruz kaldığı belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde de çocukluk döneminde duygusal istismara maruz kalan ebeveynlerin, özellikle annelerin ebeveynlik döneminde depresyon, anksiyeter, yeme bozuklukları, sosyal ilişkilerde sorunlar yaşadıkları ve bu sorunlarını çocuklarıyla olan duygusal ilişkilerine de yansıttıkları görülmüştür (Buser ve Hackney, 2012; Peterson ve Park, 2006; Polansky, Gaudin ve Ammons, 1985; Rose ve Abramson, 1992; Wright, Crawford ve Del Castillo, 2009).

Araştırmanın bir başka bulgusu da ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinin nedensel alt boyutunda, üniversite mezunu ebeveynlerin en yüksek duygusal istismar potansiyeline sahip olduğu, bunu sırasıyla lise, lisansüstü ve ilköğretim mezunu ebeveynlerin izlediği görülmektedir. Duygusal istismarın önleyici alt boyutunda ise lisansüstü mezunu ebeveynlerin en yüksek duygusal istismarı önleme potansiyeline sahip olduğu, bunu sırasıyla üniversite mezunu ebeveynlerin izlediği görülmektedir. Duygusal istismar potansiyelinin her iki alt boyutu ile ebeveynlerin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Çalışmanın bu bulgusu eğitim durumunun duygusal istismarı önlemede hem etkili hem de etkisiz olduğunu göstermektedir. Eğitimli anne babalar bilerek ya da

bilmeyerek duygusal istismara neden olan davranışları sergilemiş olabilirler. Çünkü günlük yaşamda bazı davranışların ebeveynler tarafından (lakap takmak, iğne ile korkutmak, bazı sevgi sözcüklerinden yoksun bırakmak vb.) duygusal istismar olduğu bilinmemektedir. Eğitim düzeyinden ziyade geleneksel çocuk yetiştirme modelleride bu duruma neden olmuş olabilir. İstismar ve ihmal davranışlarında anne ve babalar, kendi anne ve babalarını örnek almakta ve çocuklarından gerçek olmayan beklenti içerisine girmektedirler (McDonal vd., 2006; Edleson, 1999). Çocuk ihmal ve istismarını açıklayan sosyal durumsal model de aslında bu bulguları destekler niteliktedir. Bu model, çerçevesinde ebeveynlerin çocuklarını disipline etme çabalarının iki özelliği duygusal istismar olasılığını arttırıcı niteliktedir. Fiziksel ceza ve dayanın toplumca onaylanmamasından dolayı, bu baskıyı hisseden ebeveynler, davranışı gizlilik içerisinde gerçekleştirirken suçluluk duygusuna kapılmaktadırlar. Ebeveynlerin bu suçluluk duygusu ya da kontrol edemedikleri öfkeleri duygusal istismar olarak çocuklarına yansımaktadır (Dikeçligil ve Çiğdem, 1991). Bu noktada eğitim düzeyi geri planda kalmakta, her kültür ve eğitim düzeyinde annelerin çocuklarına yönelik duygusal istismarda bulunduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada annelerin ve babaların yaşı arttıkça, duygusal istismarı önleyici davranışlarında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Genç ve olgunlaşmamış ebeveynlerin çocuklarını istismar etme açısından daha yüksek potansiyele sahip oldukları, çocuklarına gerekli duygusal ve fiziksel desteği sağlayamadıklarından dolayı çocuklarından fazla beklenti içerisinde oldukları yönündedir. Ayrıca, anne ve babanın genç yaşta evlenmesi, erken yaşta çocuk sahibi olması, annelerin sık aralıklarla doğum yapması, annelerin ölü doğum ve düşük yapmış olması da duygusal istismara neden olmaktadır (Brucker vd., 1991). Ayrıca, evde yapılan gözlemler çocuklarını disipline etmede tutarsız ve çelişkili davranış sergileyen, fiziksel ve sözel cezayı sık kullanan ebeveynlerin çocuklarda sapkın davranışlara neden oldukları görülmüştür. Çocukta meydana gelen bu tür davranışlar karşısında ebeveynler çaresizlik içerisinde kalmakta ve engelleme duygularına itilmektedir. Bu tür duygular da özellikle genç ebeveynlerde çocuklarına yönelik duygusal istismar davranışına neden olmaktadır (Dikeçligil ve Çiğdem, 1991; Kozcu, 1991). Benzer şekilde Egeland, Sroufe ve Erikson (1983); Al Dosari vd. (2017) araştırmalarında ebeveynlerin yaşı azaldıkça çocuklarını daha fazla istismar ettikleri bulgusuna ulaşmışlardır.

Ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre duygusal istismar potansiyelleri incelendiğinde, nedensel ve önleyici alt boyutunda tek çocuğa sahip olan ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu bulgular, alan yazındaki bazı çalışmalardan farklılık göstermektedir. Gerek ABD' de, gerekse kültürlerarası karşılaştırmalı olarak yapılan araştırmalarda çok çocuklu ailelerde istismara daha sık rastlandığı yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Ancak söz konusu çalışmalarda, istismar edilen çocuk ile o çocuğun doğum sırası arasında ilişki olduğu doğrultusunda kesin sonuçlara rastlanamamıştır (Tercan, 1995). Duygusal istismara ilişkin Türkiye'de yapılan çalışmalar da sınırlıdır. Çünkü duygusal istismarın tanımlanması zordur. Fiziksel, cinsel istismar vakalarına yönelik çalışmalarda duygusal istismarın sıklığı tespit edilmekte ve bu tür çalışmalar genellikle çocuklar üzerinde yapılmaktadır.

Çalışmanın bulguları doğrultusunda ebeveynlerin duygusal istismara dair farkındalıklarını artırmak adına ebeveynlere yönelik duygusal istismar eğitimleri verilebilir. Ebeveynlerin çocuklarına yönelik duygusal istismar davranışlarına yönelik nedenler araştırılarak bunları azaltma yönünde çalışmalar yapılabilir. Ülkemizde çocuk istismarı ile ilgili başlıca yasal yaptırımlar, Türk Ceza Kanunu ve Medeni Kanun hükümlerine dayalıdır. Bu yasaların dışında yaptırım gücü yüksek ve caydırıcı olan çocuk istismarı konusunda özel hükümler içeren Çocuk Koruma Kanununa çocukların duygusal istismarına ilişkin özel hükümler de eklenmelidir. Ayrıca, okul öncesi dönem çocuklarında duygusal istismara yönelik nitel, nicel ve deneysel çalışmalar yapılarak, alan yazınına katkı sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Al Dosari, M. N., Ferwana, M., Abdulmajeed, I., Aldossari, K. K., and Al-Zahrani, J. M. (2017). Parents' perceptions about child abuse and their impact on physical and emotional child abuse: A study from primary health care centers in Riyadh, Saudi Arabia. *Journal of family and community medicine*, 24(2), 79.
- Brucker, C., Alexander, N. J., Hodgen, G. D., and Sandow, B. A. (1991). Transforming growth factor-alpha augments meiotic maturation of cumulus cell-enclosed mouse oocytes. *Molecular reproduction and development*, 28(1), 94-98. <https://doi.org/10.1002/mrd.1080280115>
- Buser, T., and Hackney, H. (2012). Explanatory style as a mediator between childhood emotional abuse and nonsuicidal self-injury. *Journal of Mental Health Counseling*, 34(2), 154-169. <https://doi.org/10.17744/mehc.34.2.j714850564663545>
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*, PegemA Yayıncılık, Genişletilmiş 18. Baskı, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Atıf İndeksi, 1-360. <https://doi.org/10.14527/9789944919289>
- Campbell, A. M., and Hibbard, R. (2014). More than words: the emotional maltreatment of children. *Pediatric Clinics*, 61(5), 959-970. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2014.06.004>
- Claussen, A. H., and Crittenden, P. M. (1991). Physical and psychological maltreatment: Relations among types of maltreatment. *Child abuse and neglect*, 15(1-2), 5-18. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(91\)90085-R](https://doi.org/10.1016/0145-2134(91)90085-R)
- Cohen, L., Manion, L., and Morrison, K. (2002). *Research methods in education*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203224342>
- Coker, A. L., Smith, P. H., Bethea, L., King, M. R., and McKeown, R. E. (2000). Physical health consequences of physical and psychological intimate partner violence. *Archives of family medicine*, 9(5), 451. <https://doi.org/10.1001/archfami.9.5.451>
- Daniel, B., Taylor, J., and Scott, J. (2010). Recognition of neglect and early response: overview of a systematic review of the literature. *Child and Family Social Work*, 15(2), 248-257. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00670.x>

- Dikeçligil, B. Ve Çiğdem, A. (1991). *Aile yazıları 1 temel kavramlar ve tarihi süreçler*. Ankara: Aile Araştırma Kurumu.
- Edleson, J. L. (1999). The overlap between child maltreatment and woman battering. *Violence against women*, 5(2), 134-154.
<https://doi.org/10.1177/107780129952003>
- Egeland, B., Sroufe, L. A., and Erickson, M. (1983). The developmental consequence of different patterns of maltreatment. *Child abuse and neglect*, 7(4), 459-469.
[https://doi.org/10.1016/0145-2134\(83\)90053-4](https://doi.org/10.1016/0145-2134(83)90053-4)
- Eija, P., Mika, H., Aune, F., and Leila, L. (2014). *How public health nurses identify and intervene in child maltreatment based on the national clinical guideline*. *Nursing research and practice*, <https://doi.org/10.1155/2014/425460>
- Finkelhor, D., and Korbin, J. (1988). Child abuse as an international issue. *Child Abuse and Neglect*, 12(1), 3-23. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(88\)90003-8](https://doi.org/10.1016/0145-2134(88)90003-8)
- Firestone, R. W. (1993). The Universality of Emotional Child Abuse.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child abuse and neglect*, 26(6-7), 697-714.
[https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00342-3](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00342-3)
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., ve Aydoğan, S. (2002). The behaviours of mothers who perform physical or emotional abuse/neglect of their children. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-34.
- Higgins, D. J., and McCabe, M. P. (2000). Multi-type maltreatment and the long-term adjustment of adults. *Child Abuse Review: Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect*, 9(1), 6-18.
[https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0852\(200001/02\)9:1<6::AID-CAR579>3.0.CO;2-W](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0852(200001/02)9:1<6::AID-CAR579>3.0.CO;2-W)
- Horwath, J. (2007). Living with child neglect: the impact on children. *Child Neglect: Identification and Assessment*. New York: Palgrave Macmillan, 41-68.
https://doi.org/10.1007/978-0-230-20982-4_3
- Jain, A. M. (1999). Emergency department evaluation of child abuse. *Emergency medicine clinics of North America*, 17(3), 575-593.
[https://doi.org/10.1016/S0733-8627\(05\)70083-3](https://doi.org/10.1016/S0733-8627(05)70083-3)
- Kacker, L., Mohsin, N., Dixit, A., Varadan, S., and Kumar, P. (2007). *Study on child abuse: India, 2007*. Ministry of Women and Child Development, Government of India.
- Karasar, N.(2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.
- Kozcu, Ş. (1991). Çocuk istismarı ve ihmali. *Aile Yazıları*, 5(3), 380.
- Köknel, Ö. (2001). *Kimliğini arayan gençliğimiz*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Maciejewski, P. K., and Mazure, C. M. (2006). Fear of criticism and rejection mediates an association between childhood emotional abuse and adult onset of major depression. *Cognitive Therapy and Research*, 30(1), 105-122.
<https://doi.org/10.1007/s10608-006-9012-2>
- McDonald, R., Jouriles, E. N., Ramisetty-Mikler, S., Caetano, R., and Green, C. E. (2006). Estimating the number of American children living in partner-violent families. *Journal of Family Psychology*, 20(1), 137.
<https://doi.org/10.1037/0893-3200.20.1.137>

- Meinck, F., Cluver, L. D., Boyes, M. E., and Loening-Voysey, H. (2016). Physical, emotional and sexual adolescent abuse victimisation in South Africa: prevalence, incidence, perpetrators and locations. *J Epidemiol Community Health*, jech-2015. <https://doi.org/10.1136/jech-2015-205860>
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahıloğulları, A. K., ve Aktaş, E. A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2).
- Perry, B. D. (2002). Childhood experience and the expression of genetic potential: What childhood neglect tells us about nature and nurture. *Brain and mind*, 3(1), 79-100. <https://doi.org/10.1023/A:1016557824657>
- Peterson, C., and Park, N. (2006). Character strengths in organizations. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 27(8), 1149-1154. <https://doi.org/10.1002/job.398>
- Pituch, K. A., and Stevens, J. P. (2015). *Applied multivariate statistics for the social sciences: Analyses with SAS and IBM's SPSS*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315814919>
- Polansky, N. A., Gaudin Jr, J. M., Ammons, P. W., and Davis, K. B. (1985). The psychological ecology of the neglectful mother. *Child Abuse and Neglect*, 9(2), 265-275. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(85\)90019-5](https://doi.org/10.1016/0145-2134(85)90019-5)
- Polat, Ö. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Putnam, F.W. (2003). Ten-Year Research Update Review: Child Sexual Abuse. *American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 42(3). 269-278.
- Rimsza, M. E., Schackner, R. A., Bowen, K. A., and Marshall, W. (2002). Can child deaths be prevented? The Arizona child fatality review program experience. *Pediatrics*, 110(1), e11-e11. <https://doi.org/10.1542/peds.110.1.e11>
- Rose, D. T., and Abramson, L. (1992). IX developmental predictors of depressive cognitive style: research and theory. *Developmental perspectives on depression*, 4, 323.
- Shumba, A. (2002). The nature, extent and effects of emotional abuse on primary school pupils by teachers in Zimbabwe. *Child abuse and neglect*, 26(8), 783-791. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00351-4](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00351-4)
- Siyez, D. M. (2003). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması* Yayınlanmamış doktora ezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Srinivasan, T. N., and Raman, K. J. (1988). Early child parent separation and risk for childhood psychopathology. *Indian journal of psychiatry*, 30(3), 283.
- Taner, Y., ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, 35(2), 82-86.
- Taşdelen, N. (1995). *Examination of the effects of perceived psychological maltreatment of mothers on adolescent's self concept, emotional and behavioral problems and academic achievement*. (Master Thesis, Boğaziçi Üniversitesi).
- Tercan, M. (1995). *Çocuğun ana babası tarafından fiziksel istismarı ve ihmali*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tercier, A. (2008). *Child Abuse*. Louis: Mosby.

- Trickett, E. J. (2009). Multilevel community-based culturally situated interventions and community impact: An ecological perspective. *American Journal of Community Psychology*, 43(3-4), 257-266. <https://doi.org/10.1007/s10464-009-9227-y>
- UNICEF, (2010). Türkiye'de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması özet raporu. <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf> adresinden erişildi.
- World Health Organization. (1995). Violence. A public health priority. Geneva: WHO.
- World Health Organization. (2006). The world health report 2006: working together for health. World Health Organization.
- Wright, M. O. D., Crawford, E., and Del Castillo, D. (2009). Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: The mediating role of maladaptive schemas. *Child abuse and neglect*, 33(1), 59-68. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.007>
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Sar, V., Öztürk, M., Kora, M. E., ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları/Probable results of childhood abuse and neglect. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69.

Summary

Introduction

Emotional abuse is the most common among all abuse types (Glaser, 2002). Emotional abuse involves mocking that could endanger the emotional or mental development of child or adolescent, and insulting and threatening to maltreat (Siyez, 2003; Zoroğlu et al, 2001). The emotional neglect is described as not showing the love, interest and the value that are a child's basic needs (Paavilaine, Flinck ve Lehtomäki, 2002). As emotional abuse could exist alone, it could exist among physical and sexual abuse. Even the damages of physical and sexual abuse could disappear, emotional abuse could continue (Daniel, Taylor ve Scott, 2010). It is quite hard to identify the scope and the limits of the emotional abuse. Overprotective parent attitudes, preventing female children's educational lives, parents that do not give child freedom and responsibilities form the emotional abuse behaviours that are seen in daily life but unnoticed (Koknel, 2001). Emotional abuse is a serious and frequent abuse type that involves lots of different behaviours and attitudes in childhood (Campbell and Hibbard, 2014). In the children that are exposed to emotional abuse, some physical, emotional, behavioural and social development problems could be seen. While lots of problems such as a decrease in self-confidence, expression and introjection problems, lying, stress increase, low academic success, suicidal ideation and childhood masturbation could be seen, the negative stimulus could also damage the child's brain (Higgins and McCabe, 2000; Horwarth, 2007; Perry, 2002). When the factors causing emotional abuse are considered, reasons such as parents being exposed to abuse or neglect during childhood, becoming parents in adolescent period, socio-economic reasons, parents having psychological problems, alcohol and drug usage could be lined up.

The younger the children are, the more their risk to be abused increases. When abuse cases are examined, one-third of the cases are younger than six months,

one-third of the cases are between six months to three years old, one third is older than three years old (Rimszaet al, 2002; Tercier, 2008). Children's risk to be abused decreases after 12 years old (Jain, 1999). According to World Health Organisation's reports, children are abused between the rates of 5% and 50%. When the rates are investigated by abuse types, 22.9% of the children are exposed to physical abuse, 9.6% to sexual abuse, 29.1% to emotional abuse. When it is investigated by a numeral, 18 million children in the world are exposed the sexual abuse, 44 million to physical abuse and 55 million to emotional abuse (Meinck et al., 2016). Emotional abuse being that much common around the world makes the research necessity essential today. When the studies on emotional abuses are examined, the emotional abuse levels of primary education and high school students, it is seen that the findings of emotional abuse during childhood are handled in adults (Srinivasan and Raman, 1987; Tasdelen 1995; Coker et al. 2000; Maciejewski and Mazure 2006; Kacker, Varaden and Kumer, 2007), no studies on emotional abuse potentials of parents having children between the ages of 3-6 that continue pre-school education are found in the literature. When the existence and destructive effects of the emotional abuse around the world are considered, this study has importance in preventive counselling services, creating awareness and contributing to the body of the literature. In accordance with this purpose, answers are looked for the following questions;

- 1- Does emotional abuse potential of parents vary with parent type?
- 2- Does emotional abuse potential of parents vary with educational status?
- 3- Does emotional abuse potential of parents vary with their ages?
- 4- Does emotional abuse potential of parents vary with the number of children they have?
- 5- Does emotional abuse potential of parents vary with children's continuation period to pre-school education?

Method

As this study aims to examine the emotional abuse potentials of parents having children between 3-6 years old in some variables, in this descriptive study relational screening model is used. Relational screening models aim to detect the existence or the level of the covariance between two or more variables (Cohen, Manion and Morrison, 2000; Karasar, 2006).

The study group of the examination involves 464 parents who have children between the ages 3-6, and whose children continue receiving a pre-school education. Considering parents that have different education levels, for the sample selection, maximum variety selection method from purposeful sampling methods was used. In maximum variety sampling method, sampling could occur with different situations related to sampling problem itself (Buyukozturk et al., 2011).

In the study as data collection tool, personal information form and "Parents' Emotional Abuse Potentials Having 3-6-Year-Old Children Scale" that were developed by researchers have been used.

Before implementing the measurement tools, after taking the permissions to implement the applications, measurement tools were delivered by class teachers to the parents having children aged 3-6 years and continuing pre-school. After that obtained data were processed to SPSS program, analysis was made. Firstly, normality test was employed and the range of the data was investigated. Since data did not show a normal

distribution ($p < .05$), Mann-Whitney U test that is used to compare the pairwise groups in non-parametric tests, and Kruskal-Wallis tests, which is equal to one-way variance analysis in normal distributions, and are used to compare the multiple group comparisons (Büyüköztürk, 2013). Findings obtained from the study were evaluated by considering two types (.001 and 0.5) of significance levels.

Results and Discussion

When the results of this research are examined, it is detected that mothers' emotional abuse potentials create a significant difference in causal sub-dimension and total of the scale. This situation may be originated from mothers' feeling of inadequacy because of the density in the work life, and having a house and work density together, and father's unwillingness to support mothers in daily lives, and mothers being exposed to emotional abuse while they were children. Even mothers have low skills on parenting, being not ready to parenting, depression, having enough parenting information; dealing with other problems and abandoning the parenting role could cause emotional abuse (Shumba, 2002). When the studies conducted are examined, parents exposed to emotional abuse during childhood have depression on parenting period, anxieties, eating disorders, having problems in social relations and reflecting these problems to their emotional relationship with their children can be seen (Buser ve Hackney, 2012; Peterson ve Park, 2006; Polansky, Gaudin ve Ammons, 1985; Rose ve Abramson, 1992; Wright, Crawford ve Del Castillo, 2009).

Another finding of the study is, in the causal sub-dimension of the emotional abuse potentials of the parents, university graduate parents have the highest emotional abuse potential, respectively followed by high school, postgraduate and elementary education graduates. In the preventive sub-dimension of the emotional abuse, postgraduate graduates have the highest emotional abuse prevention potential, respectively followed by university graduate parents. A significant difference was detected between both sub-dimensions of emotional abuse potentials with educational status of the parents. This finding of the study shows that educational status is both effective and ineffective in preventing the emotional abuse. Educated parents could exhibit behaviours causing emotional abuse intentionally or unintentionally. Because, it is not known by the parents that some behaviours (give a nickname, scaring with a needle, divesting of some terms of affection) are emotional abuse. Rather than education level, traditional child-rearing models could cause this situation. In neglect and abuse behaviours, parents imitate their own parents and they expect some unreal expectations from their children (McDonald, 2006; Edleson, 1999).

In the study, as the ages of parents increase, it is seen that there is a significant difference in preventive behaviours against emotional abuse. When related literature is viewed, it is seen that young and immature parents have the highest potential on abusing their children, since they cannot provide the required emotional and physical support, they are in many expectations. Also, parents got married at young age, having children at young age, mothers giving birth in frequent intervals, giving dead birth, and having an abortion could cause emotional abuse (Brucker et. al., 1991). Also, based on the observations made at home, it is detected that parents showing incoherent and contradictory behaviours on disciplining the children, using physical or oral punishment frequently cause aberrant behaviours. Against this kind of behaviours occurred in children, parents become helpless and be pushed to blocking emotions. In

these kind of emotions, it could cause emotional abuse behaviour against the children in especially young parents (Dikeçligil and Çiğdem, 1991; Kozcu, 1991). Similarly, Egeland, Sroufe and Erikson (1983); Dosariet al. (2017) found that as parents' ages decrease, they abuse their children more.

When emotional abuse potentials of the parents are examined by the number of children that parents have, in the causal and preventive sub-dimensions, a significant difference is seen on emotional abuse potentials of the parents having one child. These findings show differences from some studies in the body of literature. Either in the USA or in the studies made intercultural and comparatively, it is detected that abuse is seen more frequently in multi-child families. However, in relevant studies, no certain results are detected to be related with the abused child and the birth order of the child (Tercan, 1995). Studies conducted in Turkey on emotional abuse are limited. Because describing the emotional abuse is difficult, studies in the physical sexual abuse cases, the frequency of the emotional abuse is detected and this kind of studies are generally done on the children. It is seen that studies on families are limited. In the cases physical neglect or abuse, emotional abuse is seen at 75-90% rates. Trickkett (2009), in their study evaluating 303 children being exposed to any kind of abuse, it is detected that half of the children are exposed more than one type of emotional abuse. Researchers stated that only 9% of the children got emotional abuse diagnosis in previous evaluations (Claussen et al., 1991).

Pedagogical Implications

In the direction of the findings of the study, to increase the awareness of the parents on emotional abuse, emotional abuse training could be given to the parents. Researching the reasons for emotional abuse behaviours against children, studies could be done to decrease these. This kind of evaluations should be handled for both the kid and the family, evaluations should be done two-sided. Primary legal sanctions on child abuse are predicated on Turkish Penal Code and Civil Code. Besides these laws, special clauses that have high sanction power and deterrent in child abuse should be added to Child Protection Code concerning emotional abuse against children. Also, by doing qualitative, quantitative and experimental studies on the pre-school age children on child abuse, studies can contribute to the body of literature.

Araştırmanın Etik Taahhüt Metni

Yapılan bu çalışmada bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifatın yapılmadığı, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi ve Editörünün" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğu sorumlu yazar tarafından taahhüt edilmiştir.

Authors' Biodata/ Yazar Bilgileri

Mehmet KANAK Cumhuriyet Üniversitesi'nde okul öncesi eğitim alanında 2007 yılında lisans eğitimini, İnönü Üniversitesi'nde 2011 yılında okul öncesi eğitim alanında yüksek lisans eğitimini ve 2015 yılında Gazi Üniversitesi'nde çocuk gelişimi ve eğitimi alanında doktora derecesini tamamladı. Yazar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda iki yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 2009 yılında Hitit Üniversitesi'nde

öğretim görevlisi olarak akademik çalışmalarına başladı. 2013 yılında öğretim görevlisi olarak başladığı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde 2015-2019 yılları arasında yardımcı doçent olarak çalıştı ve 2019 yılından beri halen aynı üniversitede doçent olarak çalışmaya devam etmektedir. Yazar; çocuk istismarı ve ihmali, okul öncesi eğitim, çocuk gelişimi ve öğretmen eğitim konularında çalışmaktadır.

Mehmet Kanak completed his bachelor's degree in preschool education at Cumhuriyet University in 2007, and master degree in preschool education at İnönü University in 2011 and PhD degree in child development and education at Gazi University in 2015. After two years of teaching experience at schools affiliated to the ministry of education, he began his academic studies as a lecturer at Hitit University in 2009. He started to work as a lecturer at Cumhuriyet University in 2013 and worked as an Assistant Professor between 2015-2019. Since 2019 he has been working as an Assoc. Prof. at the same university. He has studies in child abuse and neglect, preschool education, child development and teacher training.

Serpil PEKDOĞAN 2009 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Bölümünden mezun oldu. 2011 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. 2015 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda Doktora derecesini aldı. 2009-2011 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı'nda okul öncesi öğretmenliği yaptı. 2011-2012 yılları arasında Kilis 7 Aralık Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştıktan sonra 2012-2015 yılları arasında Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2015-2017 yılları arasında Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde, 2017-2019 Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü'nde yardımcı doçent olarak çalıştı. 2019 yılından beri İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde doçent olarak çalışmaya devam etmektedir. Yazarın; çocuklarda karar verme becerileri, çocukların sosyal becerileri, çocuk istismarı ve ihmali, okul öncesi eğitim ve öğretmen yetiştirme konularında çalışmaları vardır.

Serpil Pekdoğan in 2009 graduated from Inonu University Faculty of Education, Department of Preschool Education. In 2011, she completed postgraduate education at Inonu University Institute of Educational Sciences, Department of Preschool Education, and in 2015, she received PhD degree at Gazi University Department Institute of Educational Sciences, Department of Preschool Education. Between 2009-2011, worked as a preschool teacher at Ministry of Education. Between 2011-2012, she worked as a research assistant at Kilis 7 Aralık University Faculty of Education. Between 2012-2015, she worked as a lecturer at Amasya University Faculty of Education. Between 2015-2017 she worked at Amasya University Faculty of Education and 2017-2019 worked at Hitit University, Faculty of Health Sciences Department of Child Development as an assistant professor. Since 2019 she has been working as an Assoc. Prof. at İnönü University Faculty of Education. She has studies in decision making skills in children, children's social skills, child abuse and neglect, preschool education and teacher training.